

УДК 336.77:330.131.7:336.71:631.11

І.М. Поляруш, викладач ПДАТУ

КОМПЕНСАЦІЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ ПРИ КРЕДИТУВАННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено можливість удосконалення методичних підходів до формування зовнішнього резерву з метою компенсації кредитного ризику банку при кредитуванні сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: кредитний ризик, банк, сільське господарство, кредитування, сільськогосподарські підприємства, мінімізація кредитного ризику, управління кредитним ризиком, компенсаційний депозит, резерв, самострахування.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Дуже важливо розуміти мотиви банку при оцінці можливості надання кредиту сільськогосподарському підприємству і врахування вигідності такої операції. Банки, професійно виконуючи функції фінансового посередника, зобов'язані кожен кредитний ризик правильно оцінювати, мінімізувати, страхувати (як власними силами, так і в страхових компаніях). Важливим при цьому є створення методів позитивного впливу на рішення банку про надання кредиту сільськогосподарському підприємству.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Велику увагу у своїх працях, присвячених теорії кредиту та проблемам кредитування сільгоспідприємств, приділяли такі вітчизняні вчені як В. М. Алексійчук, С. А. Буковинський, І. М. Брюховецький, О. Д. Василик, М. Я. Дем'яненко, А. І. Даниленко, В. К. Збарський, В. М. Заєць, В. В. Зіновчук, І. Г. Кириленко, П. А. Лайко, І. О. Лютий, В. Я. Месель-Веселяк, Г. М. Підлісецький, А. М. Поддєрьогін, Д. В. Полозенко, В. П. Рябоконт, С. С. Осадець, П. Т. Саблук, В. М. Федосов, С. І. Юрій та інші. Незважаючи на підвищений науковий інтерес до питання удосконалення процесу кредитування сільськогосподарських підприємств банками та зменшення кредитного ризику, все ж залишається ще багато не вирішених аспектів, які необхідно дослідити.

Формулювання цілей статті. Метою досліджень і написання статті є розробка та обґрунтування методичних підходів до компенсації кредитного ризику банку за допомогою створення спеціального страхового депозиту позичальником або третьою стороною.

Матеріали і методика досліджень. У процесі дослідження було вивчено нормативно-правові документи національного банку України, праці вітчизняних науковців, внутрішні нормативні документи комерційних банків. При виконанні дослідження використовувались абстрактно-логічні, описові і аналітичні методи та прийоми економічного і фінансового аналізу. Матеріали проілюстровані схемами і таблицями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Комерційний банк, маючи на меті досягнення прибутку і, зважаючи на обмеженість фінансових ресурсів, повинен мінімізувати кредитний ризик за кожною кредитною операцією. Основними практичними методами мінімізації кредитного ризику на рівні кредитної операції є страхування кредиту, створення резерву та прийняття забезпечення від позичальника, а також гарантії і поручительство. Страхування ризиків за рахунок витрат банку зменшує його дохідність нижче межі допустимої маржі, внаслідок чого банк змушений піднімати відсоткові ставки або комісію при видачі кредиту.

За користування кредитними коштами в національній валюті банк отримує відсоткові ставки не менше 14% річних, крім того, при видачі кредиту – одноразову комісію в розмірі 1-3% від суми кредиту, а страхування фінансового ризику проводиться за 0,55-2%. Проста арифметика говорить про достатній рівень отриманих доходів. Проте на практиці банк при здійсненні кредитних операцій в переважній більшості випадків отримує не більше 2,5% річних (так звана маржа між вартістю залучених і розміщених грошових ресурсів). Тобто, страхування фінансового ризику у розмірі 2% (а страхова компанія у випадку страхування кредитної операції, забез-

печенням якої виступає, наприклад, складська довідка, запросить найвищий тариф) ставить під сумнів економічний зміст для банку проведення такої операції.

Крім того, в комерційних банків України є затверджена і діюча методика оцінки позичальника. Згідно даних переважної більшості методик, позичальник, в доходах якого відслідковується чітка залежність від сезону та погодно-кліматичних умов, не може бути оцінений вище категорії "субстандартний". Дана категорія кредитної операції (згідно вимог Національного банку України: "Постанова Правління Національного банку України від 6 липня 2000 року N 279 зареєстрована в Міністерстві юстиції України 3 серпня 2000 р. за N 474/4695 ") вимагає обов'язкового резервування коштів (за рахунок витрат банку) в обсягу 20% від суми кредитної операції, що знову ставить питання про доцільність кредитування такої категорії позичальника, враховуючи наведені вище ризики.

Вагомим питанням при кредитуванні аграрних підприємств є сезонність їхніх доходів, що тягне за собою ймовірність протермінування сплати нарахованих відсотків. Згідно вимог Національного банку України від 18 червня 2003 року N 255 "Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України" при протермінуванні сплати відсотків більше ніж на 8 банківських днів категорія даної кредитної операції знижується на рівень (тобто з "субстандартної" стає "сумнівною"), що тягне за собою резервування за рахунок витрат банку 50% від обсягу кредитної операції. А звідси і економічний зміст проведення кредитної операції. Ще один момент, який досить серйозно розглядається банками до моменту кредитування, а саме: реалізація заставного майна.

Стягнення на заставне майно в порядку виконавчого напису допускається для задоволення вимог позовника – заставодержателя. У випадку, коли надходжень, отриманих від реалізації заставного майна, недостатньо для задоволення вимог позовника – заставодержателя, на основі якого виставлено стягнення на заставне майно, виконавчий документ повертається позовнику. Після арешту та вилучення майно боржника підлягає оцінці держвиконавцем (якщо вартість майна не перевищує 1700,00 грн.) або незалежним експертом. Реалізація арештованого майна проводиться спеціалізованими організаціями, які залучаються на тендерній основі, шляхом його продажу на публічних торгах чи аукціонах. Якщо передане торговим організаціям майно не буде продано протягом двох місяців, воно підлягає переоцінці. Якщо його не продадуть і після цього, держвиконавець пропонує позовнику залишити непродане майно за собою. В іншому випадку виконавчий документ буде повернено позовнику без виконання.

Отже, оцінивши міру самострахування банків при наданні кредитів у сільське господарство, видно, що кредитна операція, пов'язана з сільськогосподарським підприємством через сезонні ризики та з ними пов'язані ризики неповернення кредиту, автоматично відноситься банком до категорії „субстандартна”. Це вимагає від банку створення резерву для покриття можливих втрат від даної кредитної операції у розмірі 20%. Також кредити аграріям у більшості випадків потребують протермінування, що через 8 днів після закінчення строку дії договору переведе кредитну операцію у категорію „сумнівна” і цей факт відповідно до вимог НБУ змушує банк створити резерв у розмірі 50% від суми кредиту. Як видно, ніякий процент по кредиту не покриє такі великі ризики. І на додачу застава, що надається, часто не є достатньо ліквідною і в багатьох випадках банк змушений залишати об'єкти застави у себе без реалізації, що тягне за собою додаткові витрати на утримання, захист, майбутні спроби реалізації та ін. [12].

Тому, реально оцінивши можливість повернення кредиту і ризики, які доводиться оплачувати зі своєї „кишені”, банки справедливо відмовляють сільськогосподарським підприємствам у наданні кредитів.

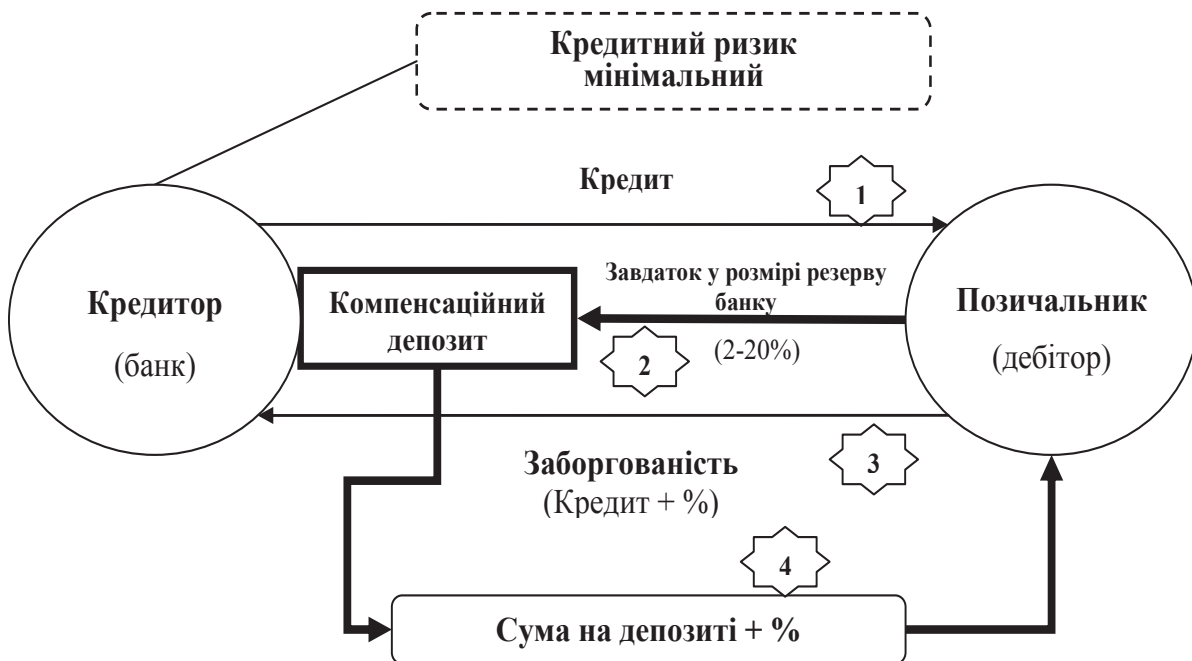
Для полегшення процесу надання кредиту банками сільськогосподарським виробникам і мінімізації ризиків, які в умовах аграрного виробництва компенсувати дуже проблематично, необхідно розробити фінансові важелі, що будуть працювати незалежно від специфіки сільськогосподарського виробництва.

Пропонується створити поняття компенсації кредитного ризику банку шляхом створення резерву позичальником – сільськогосподарським підприємством (на додаток до внутрішніх

резервів банку), використовуючи стандартну систему розрахунків (рекомендовану НБУ) для обчислення резерву під кредитні ризики. Цей резерв має створюватись на початку дії кредитної угоди внесенням суми резерву сільськогосподарським підприємством на депозитний рахунок банку у розмірі 20% від суми кредиту.

Сума, внесена на депозитний рахунок, має належати її вкладнику (сільгоспідприємству – позичальнику) і бути в заставі як гарантія оплати кредиту банку, що має бути документально затверджено.

Також пропонується застосовувати договори поруки із зобов'язанням поручителя поповнювати депозит-резерв, прикріплений до даної кредитної операції, певними сумами, величина яких відповідає вимогам НБУ до формування резервів під можливі кредитні ризики. Пропонується вносити такі суми: 20% – при відкритті кредитного рахунку; при простроченні виплати по кредиту строком 8 днів – протягом 10 днів пропонується внести 50% від суми боргу на зовнішній резервний (депозитний) рахунок. Перше поповнення – автоматичне і пов'язане зі специфікою кредитування сільськогосподарської галузі. Друге – має відбуватися при погіршенні обслуговування боргу або при погіршенні фінансового стану клієнта-позичальника (рис. 1).

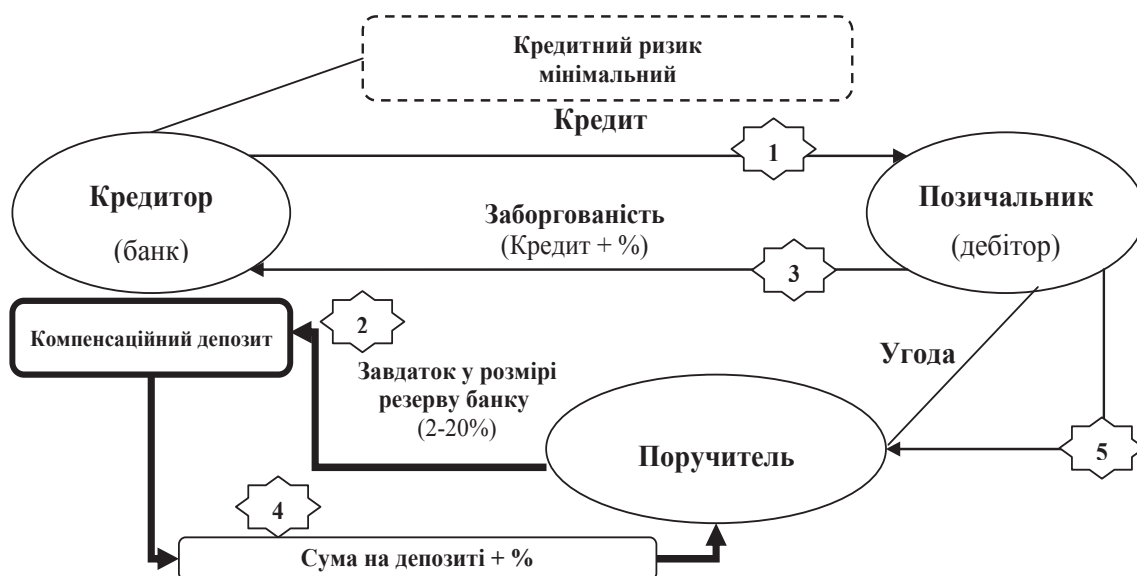

- 1 – надання кредиту банком позичальнику;
 2 – розміщення позичальником завдатку (у такому ж розмірі, як резерв, що формує банк для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями на внутрішньому резервному рахунку) на компенсаційному депозитному рахунку у банку-кредиторі для гарантування повернення кредиту на початку дії кредитного договору;
 3 – повернення заборгованості позичальником (суми кредиту та відсотків) банку у встановлений кінцевий термін;
 4 – виплата банком позичальнику суми компенсаційного депозиту з відсотками після закінчення дії кредитного договору.

Рис. 1. Розподіл кредитного ризику між кредитором і позичальником.

Джерело: розробка автора.

Метод, який пропонується, назвемо «Розподіл кредитного ризику між кредитором, позичальником, поручителем». Рахунок, на якому будуть розміщені кошти зовнішнього резервування по кредитній операції, назвемо: «компенсаційний депозитний рахунок для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банку» або скорочено «компенсаційний депозит».

- 1 – надання кредиту банком позичальнику;
 2 – розміщення поручителем завдатку у банку-кредиторі (у такому ж розмірі як резерв, що формує банк для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями на внутрішньому резервному рахунку) на компенсаційному депозитному рахунку для гарантування повернення кредиту (на початку дії кредитного договору);
 3 – повернення заборгованості позичальником (суми кредиту та відсотків) банку у встановлений кінцевий термін;
 4 – виплата банком поручителю суми компенсаційного депозиту з відсотками після закінчення дії кредитного договору.
 5 – виплата позичальником винагороди поручителю за операцію поручництва

Рис. 2. Розподіл кредитного ризику між кредитором, позичальником і поручителем.

Джерело: розробка автора.

Запропонований спосіб роботи з кредитним ризиком дозволяє винести ризик «за рамки банку» і, таким чином, уникнути можливих наслідків збільшення рівня ризику з будь-яких причин.

Використання методу страхування кредитного ризику за рахунок позичальника (або поручителя) принесе користь всій аграрній сфері економіки України за рахунок згоди банків кредитувати сільськогосподарські підприємства і легшого обслуговування кредитного ризику.

Таблиця 1

Вигоди використання методу компенсації кредитного ризику за рахунок позичальника або третіх осіб

1	Легше отримати кредит сільськогосподарському підприємству, оскільки банк несе менший ризик і тому швидше погоджується на кредитування
2	Кошти на депозитному (компенсаційному) рахунку разом з відсотками повертаються позичальнику у випадку виконання кредитної угоди
3	Кошти на депозитному (компенсаційному) рахунку можуть бути використані для погашення частини боргу
4	Завдаток у вигляді депозиту буде носити дисциплінуючий характер для позичальника і одночасно приносити додатковий прибуток
5	Банк отримає вільні кошти, замість вилучених з обороту (на обов'язковому резервному рахунку) власних коштів
6	Поручителі, знаючи про: повідомлення їх про зміну категорії кредитної операції; те, що гроші їм повернуться з відсотками у випадку погашення кредиту позичальником; комісійні за послуги поруки, більш рішуче віднесуться до вкладання коштів у такі активи
7	Зменшиться ризик кредитування, пов'язаний з сезонністю та іншими подібними чинниками
8	Активізується кредитування сільськогосподарських підприємств банками в цілому по країні

Джерело: розроблено автором.

З метою обґрунтування ефективності використання методики зовнішнього резервування коштів для запобігання можливим втратам банку за кредитною операцією було розроблено методичні підходи до визначення ефективності використання компенсаційного депозиту.

У процесі дослідження змодельовано спрощену схему ідеальних умов для ілюстрації використання зовнішнього резервування з метою запобігання кредитному ризику. Наприклад, позичальник бере у банку в кредит 100 тисяч грн на рік під 25% річних. Оскільки позичальник, на діяльність якого впливають сезонні зміни, може «розрахувати» на присвоєння йому категорії кредитної операції не вище субстандартної, то на компенсаційний депозит необхідно відразу відкласти суму в розмірі 20% від кредиту, тобто 20 тис. грн. На компенсаційний депозит буде нараховуватись 15% річних (умовно), які отримає вкладник (тобто позичальник) при погашенні заборгованості перед кредитором.

У процесі своєї діяльності сільськогосподарське підприємство буде використовувати 80 тис. грн (в рамках заданих розрахунків), оскільки 20 тис. грн будуть вилучені з обороту. При умові досягнення необхідної для виживання і розвитку підприємства рентабельності (загальноприйняте значення) у розмірі 35% сільськогосподарське підприємство досягне такого ефекту від використання запозичених коштів (табл. 2):

Таблиця 2

Методика розрахунку ефективності методу компенсації кредитного ризику банку за рахунок позичальника або третіх осіб

№	Формула	Значення елементів формул	Розрахунок
1	$Поп = Kв \cdot Роп$	Поп – прибуток позичальника плановий за оптимальної рентабельності, грн; Кв – частина кредиту, яку використовує підприємство у виробництві; Роп – оптимальний рівень рентабельності, % (35% або 0,35 від цілого).	$Поп = 80000 \cdot 35\% = 28000$ грн
2	$Зк = Кр + Вкр$	Зк – повна сума заборгованості за кредитом (сума кредиту + відсотки); Кр – сума кредиту, грн; Вкр – сума відсотків за кредитом, грн	Для повернення боргу необхідна сума: $Зк = 100000 + 25000 = 125000$ грн
3	$Вкр = \frac{Кр \cdot Прк}{100}$	Прк – процентна ставка за кредит, % (25%)	
Щоб зрозуміти, чи вистачить позичальнику коштів для повернення кредиту проведемо розрахунки:			
4	$Нк = Kв + Поп - Зк$	Нк – наявні у позичальника кошти для повернення суми заборгованості по кредиту, грн.	$Нк = 80000 + 28000 - 125000 = - 17000$ грн
5	$Сдк = Дк \cdot Прд$	Сдк – повна сума коштів на компенсаційному депозиті на кінець терміну його дії, грн; Дк – сума покладена позичальником на компенсаційний депозит, грн; Прд – процентна ставка за депозитом, % (15% або 0,15);	$Сдк = 20000 \cdot 15\% = 23000$ грн
6	$Екд.поз. = Нк + Сдк$	Екд.поз. – ефективність використання компенсаційного депозиту для позичальника – прибуток позичальника остаточний, після розрахунку по кредиту і отримання коштів, вкладених на компенсаційний депозит.	Підприємству не вистачає 17 тисяч грн для покриття всієї суми заборгованості. Проте є компенсаційний депозит, який можна використати для покриття недостатньої суми коштів: $Екд.поз. = - 17000 + 23000 = 6000$

Продовження табл. 2

	Як видно з розрахунку, позичальник може повністю розрахуватись з кредитом і отримати додаткові кошти у розмірі 6 тисяч грн за рахунок компенсаційного депозиту. Отже, використання компенсаційного депозиту з поповненням його позичальником є доцільним і достатньо ефективним за умови ефективної діяльності самого підприємства.		
	Додатково варто визначити необхідний рівень рентабельності, який дасть можливість отримати прибуток і повністю повернути заборгованість банку. Для цього слід скористатись формулою:		
7	$Hr1 = \frac{Вкр + Дк}{Кр - Дк} \cdot 100$	Hr1 – необхідний рівень рентабельності використання позичених коштів сільськогосподарським підприємством для повного повернення кредиту та відсотків без використання суми депозиту для погашення частини заборгованості, %	$Hr1 = \frac{25000 + 20000}{100000 - 20000} \cdot 100$ $Hr1 = 56,25\%$
	Якщо скористатись компенсаційним депозитом для покриття частини заборгованості, то необхідна рентабельність використання позичених коштів для покриття заборгованості по кредиту обчислюється таким чином:		
8	$Hr2 = \frac{Вкр - Вк.деп}{Кр - Дк} \cdot 100$	Hr2 – необхідний рівень рентабельності використання позичених коштів сільськогосподарським підприємством для повного повернення кредиту та відсотків з погашенням частини заборгованості за рахунок компенсаційного депозиту, %	$Hr2 = \frac{25000 - 3000}{100000 - 20000} \cdot 100$ $Hr2 = 27,5\%$
	З проведених досліджень зрозуміло, що для виходу на "нульовий" рівень прибутковості підприємству достатньо 27,5% рентабельності позичених коштів, тобто 22000 грн за умовами змодельованої ситуації. При більшій прибутковості підприємство отримає прибуток після розрахунку по заборгованості.		
	Розрахуємо ефективність використання компенсаційного депозиту для банку з поповненням позичальником:		
9	$Екд.б. = Вкр1 + Вкр2 - Вк.деп.$	Екд.б. – ефективність використання компенсаційного депозиту для банку. Вкр1 – сума відсотків за кредитом, наданим сільськогосподарському підприємству, грн; Вкр2 – сума відсотків за кредитом, який може надати банк іншому позичальнику, використавши суму коштів на компенсаційному депозиті із застосуванням ставки 25%, грн; Вк.деп. – сума відсотків за компенсаційним депозитом, що мають бути сплачені сільськогосподарському підприємству, грн.	$Екд.б. = 25000 + 5000 - 3000 = 27000 \text{ грн}$
	Для банку ефективність застосування зовнішнього резерву у вигляді компенсаційного депозиту є очевидною. Як видно з вищенаведених розрахунків банк, попри необхідність виплачувати відсотки за депозитним вкладом, отримує вільні кошти для вкладання в інші активи (у данному випадку – в інший кредит) і це дозволяє, в загальному підсумку, отримати на 2% більше коштів, ніж він отримав би просто надавши кредит позичальнику.		
	Дослідимо ефективність зовнішнього резервування за допомогою коштів поручителя. Для цього проведемо наступні розрахунки. Закладемо як витрати на послуги поручителя 10 % від суми коштів (це становитиме 2000 грн), які він внесе на компенсаційний депозит замість позичальника. При умові досягнення необхідної для виживання і розвитку підприємства рентабельності (загальноприйняте значення) у розмірі 35% сільськогосподарське підприємство досягне такого ефекту від використання запозичених коштів:		

10	$\text{Поп2} = \text{Кв2} \cdot \text{Роп}$	Поп2 – прибуток позичальника плановий за оптимальної рентабельності, грн; Кв2 – частина кредиту, яку використовує підприємство у виробництві ($\text{Кв2} = \text{Кр} - \text{Дк}$), грн; Роп – оптимальний рівень рентабельності, % (35% або 0,35).	$\text{Поп2} = 98000 \cdot 35/100 = 34300$ грн
Отже, в процесі своєї діяльності сільськогосподарське підприємство буде використовувати 98 тисяч грн (в рамках заданих розрахунків), оскільки 2 тисячі грн будуть вилучені з обороту для оплати послуг.			
Для повернення всієї заборгованості (кредитору і поручителю) необхідна сума 127 тисяч грн:			
11	$\text{Зк2} = \text{Кр} + \text{Вкр} + \text{Впор}$	Зк2 – повна сума заборгованості за кредитом (сума кредиту + відсотки + винагорода поручителю), грн; Кр – сума кредиту, грн; Вкр – сума відсотків за кредитом, грн; Впор – винагорода поручителю за внесення коштів на компенсаційний депозит, грн.	$\text{Зк2} = 100000 + 25000 + 2000 = 127000$ грн
11a	$\text{Вкр} = \frac{\text{Кр} \cdot \text{Прк}}{100}$	Прк – процентна ставка за кредит, % (25%)	
Перевіримо, чи вистачить позичальнику коштів для повернення всієї заборгованості за кредитною операцією:			
12	$\text{Нк2} = \text{Кв2} + \text{Поп2} - \text{Зк2}$	Нк2 – наявні у позичальника кошти для повернення суми заборгованості по кредиту, грн. Кв2 – частина кредиту, яку використовує підприємство у виробництві ($\text{Кв2} = \text{Кр} - \text{Впор}$), грн	$\text{Нк2} = 98000 + 34300 - 127000 = 5300$ грн
Ефективність використання компенсаційного депозиту для позичальника з участю в кредитній угоді поручителя буде дорівнювати Нк2, оскільки кошти на компенсаційний депозит вносить поручитель.			
13	$\text{Екд.поз.2} = \text{Нк2}$	Екд.поз.2 – ефективність використання компенсаційного депозиту для позичальника з внесенням на компенсаційний депозит коштів поручителем.	$\text{Екд.поз.2} = \text{Нк2} = 5300$ Отже, ефективність для позичальника у натуральній величині буде становити – 5300 грн
Сума коштів на компенсаційному депозиті стає вигідною і для поручителя, який отримує за неї винагороду двічі:			
14	$\text{Ппор} = \text{Вкр.деп} + \text{Впор}$	Ппор – прибуток поручителя, грн	$\text{Ппор} = 3000 + 2000 = 5000$ грн
Для визначення необхідного рівня рентабельності, який дасть можливість повністю повернути заборгованість банку і поручителю сільськогосподарським підприємством, скористаємось формулою:			
15	$\text{Нр.пор} = \frac{\text{Вкр} + \text{Впор}}{\text{Кр} - \text{Впор}} \cdot 100$	Нр.пор – необхідний рівень рентабельності використання позичених коштів сільськогосподарським підприємством для повного повернення заборгованості з участю поручителя, %	$\text{Нр.пор} = \frac{25000}{98000} \cdot 100$
16	або $\text{Нр.пор} = \frac{\text{Вкр} + \text{Впор}}{\text{Кв2}} \cdot 100$		$\text{Нр.пор} = 27,55\%$

Передбачені даною моделлю ідеальні умови взаємодії сторін кредитної угоди відображають позитивні економічні вигоди всіх учасників. При зміні умов в обслуговуванні боргу, погіршенні чи покращенні фінансового стану позичальника результати використання компенсаційного депозиту можуть варіюватись, що можливо розрахувати на основі запропонованих автором формул.

Висновки. Для полегшення процесу надання кредиту банками сільськогосподарським товаровиробникам і мінімізації ризиків, які в умовах аграрного виробництва компенсувати дуже проблематично, необхідно розробити фінансові важелі, що будуть працювати незалежно від специфіки сільськогосподарського виробництва. Пропонований спосіб компенсації ризику здатний повністю нейтралізувати відмінність сільськогосподарського підприємства (як ризикового позичальника) перед надійними підприємствами інших сфер економіки зі стабільними показниками. Банк швидше надасть кредит підприємству, яке добровільно компенсує його ризик, стосовно кредитної угоди.

Список використаних джерел

1. Гудзь О.Є. Страхування як інструмент мінімізації ризиків кредиторів агроформувань / О.Є.Гудзь // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 4. – С. 20-24.
2. Дем'яненко М.Я., Гудзь О.Є., Стецюк П.А. Оцінка кредитоспроможності агроформувань (теорія та практика): монографія. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 302 с.
3. Дем'яненко М.Я. Проблеми фінансово-кредитного забезпечення аграрного сектора АПК / Проблеми фінансової підтримки малих та середніх підприємств на селі // За ред. М.Я. Дем'яненка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – С. 6-11.
4. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 15.09. 2004 N 435, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 12.10. 2004 за N 1302/9901.
5. Особливості мінімізації кредитного ризику банківської установи / І.В. Єлейко, О.В. Сідак // Науковий вісник НЛТУ. – 2011. – Вип. 21.8.
6. Положення про кредитування. Затверджено постановою Правління НБУ від 28.09. 95 р. № 246 (зі змінами і доповненнями) – Положення про кредитування. – К.: Банк «Україна», 1998.
7. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків. Затверджено постановою Правління НБУ від 06.07. 2000 р. № 279 // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2000. – № 9. – С. 54.

***Аннотація.** Исследована возможность совершенствования методических подходов к формированию внешнего резерва для компенсации кредитного риска банка при кредитовании сельскохозяйственных предприятий.*

***Ключевые слова:** кредитный риск, банк, банковское кредитование, сельское хозяйство, кредитование, сельскохозяйственные предприятия, минимизация кредитного риска, управление кредитным риском, компенсационный депозит, резерв, самострахование.*

***Annotation.** The possibility of improving the methodological approaches to the formation of the external reserve to compensate for the credit risk of the bank in lending to agricultural enterprises is investigated.*

***Keywords:** credit risk, bank, bank lending, agriculture, credit, agricultural enterprises, minimize credit risk, credit risk management, compensation deposit, reserve, self-insurance.*